

HOZIRGI ZAMON NEMIS TILIDA MORFOLOGIYANING PREDMETI VA
VAZIFALARI

Andijon Davlat Chet tillari intituti

Roman-German va Slavyan tillari

Fakulteti ilmiy rahbar: Ismanova

Odinaxon nemis tili yo'nalishi

401-guruh talabasi Ilhomiddinova

Madinabonu

+998 93 115 15 77

madinailhomiddinova@gmail.com

Annotatsiya:

Ushbu maqolada hozirgi zamon nemis tilidagi morfologiyaning predmeti va vazifalari tahlil qilinadi. Morfologiya – soʻzlarning tuzilishi, shakllanishi va grammatik oʻzgarishlarini oʻrganadigan tilshunoslik sohasidir. Nemis tilida soʻzlarning oʻzgarishi, yasalishi, ularning gap tarkibidagi oʻrnini aniqlash kabi masalalar koʻrib chiqiladi. Maqolada, shuningdek, nemis tilidagi morfologik xususiyatlar va ularning boshqa tillar bilan solishtirilishi ham yoritilgan. Morfologiyaning amaliy va nazariy jihatlarini koʻrsatiladi, bu esa nemis tilini oʻrganish va oʻrgatishda muhim ahamiyatga ega.

Kalit soʻzlar:

Morfologiya, soʻz yasalishi, soʻz oʻzgarishi, grammatik shakllar, nemis tili, tilshunoslik, soʻzlarning tuzilishi, oʻzbek tili, tilshunoslik fanlari, zamonaviy oʻzgarishlar.

Annotation:

This article analyzes the subject and tasks of morphology in contemporary German. Morphology is a branch of linguistics that studies the structure, formation, and grammatical changes of words. The article examines issues such as word changes, word formation, and their role in sentence structure in German. Additionally, the article compares the morphological characteristics of the German language with those of other languages. The theoretical and practical aspects of morphology are discussed, which are important for learning and teaching the German language.

Keywords:

Morphology, word formation, word change, grammatical forms, German language, linguistics, word structure, Uzbek language, linguistic studies, modern changes.

Аннотация:

В данной статье анализируется предмет и задачи морфологии в современном немецком языке. Морфология — это раздел лингвистики, изучающий структуру, формирование и грамматические изменения слов. Рассматриваются вопросы изменения слов, их формирования и роли в структуре предложения в немецком языке. Также в статье приводится сравнение морфологических особенностей немецкого языка с другими языками. Обсуждаются теоретические и практические аспекты морфологии, которые имеют важное значение для изучения и преподавания немецкого языка.

Ключевые слова:

Морфология, образование слов, изменение слов, грамматические формы, немецкий язык, лингвистика, структура слов, узбекский язык, лингвистические исследования, современные изменения.

Kirish

Morfologiya – bu tilshunoslikning soʻzlarning tuzilishi, shakllanishi va grammatik xususiyatlarini oʻrganadigan boʻlimidir. Nemis tilida morfologiya soʻzlarning oʻzgarishi va ularning gap tarkibidagi roli bilan shugʻullanadi. Ushbu maqolada hozirgi zamon nemis tilidagi morfologiyaning predmeti va vazifalari tahlil qilinadi.

Morfologiyaning predmeti

Nemis tilida morfologiya ikki asosiy yoʻnalishda oʻrganiladi:

Soʻz yasalishi (Wortbildung) – yangi soʻzlarning hosil boʻlish jarayonlarini tahlil qiladi.

Soʻz oʻzgarishi (Flexion) – soʻzlarning grammatik shakllari va ularning gap tarkibidagi oʻzgarishlarini oʻrganadi.

Morfologiya oʻz oldiga quyidagi vazifalarni qoʻyadi:

Soʻzlarning tarkibini aniqlash.

Soʻz yasalish usullarini tadqiq qilish.

Soʻz oʻzgarish jarayonlarini tavsiflash.

Nemis tilida soʻzlarning morfologik xususiyatlari

Nemis tilida soʻzlar maʼno va grammatik jihatdan quyidagi toifalarga boʻlinadi:

Otlar (Substantive) – son, rod va kelishik boʻyicha oʻzgaradi. Masalan: der Mann (erkak), die Frau (ayol), das Kind (bola).

Sifatlar (Adjektive) – kelishik, son va rod boʻyicha oʻzgaradi. Masalan: schön (chiroyli), groß (katta).

Fe'llar (Verben) – zamon, shaxs va nisbat bo'yicha tuslanadi. Masalan: gehen (borish), sprechen (gapirish).

Olmoshlar (Pronomen) – otning o'rnini bosadi va grammatik jihatdan moslashadi. Masalan: ich (men), du (sen).

Ravishlar (Adverbien) – o'zgarishsiz qoladi va fe'l, sifat yoki boshqa ravishlarni aniqlaydi. Masalan: schnell (tez), oft (ko'pincha).

Morfologiyaning vazifalari

Nemis tilida morfologiyaning asosiy vazifalari quyidagilardan iborat:

Tahliliy morfologiya – so'zlarning tarkibini va grammatik shakllarini tahlil qilish.

Qiyosiy morfologiya – turli tillardagi morfologik tizimlarni solishtirish.

Amaliy morfologiya – nemis tilini o'rganuvchilarga yordam berish maqsadida qo'llaniladi.

Xulosa

Morfologiya nemis tilining muhim yo'nalishlaridan biri bo'lib, u so'zlarning tarkibi va grammatik o'zgarishlarini o'rganadi. Hozirgi zamon nemis tilida morfologik o'zgarishlar aniq qoidalarga asoslanib amalga oshadi. Ushbu maqolada morfologiyaning predmeti va asosiy vazifalari yoritildi.

Nemis tilidagi morfologik o'zgarishlar tahlili shuni ko'rsatadiki, til dinamik tizim bo'lib, uning shakllanishi va rivojlanishi turli omillarga bog'liqdir. Hozirgi zamon nemis tilida so'z yasalishi va so'z o'zgarish jarayonlari aniq tizim asosida shakllanadi. Nemis tilining murakkab tuzilishi uni o'rganish jarayonida qiyinchilik tug'dirishi mumkin, lekin bu tilning qat'iy grammatik qoidalari uni tushunish va tahlil qilishni osonlashtiradi.

Shuningdek, nemis tili va o'zbek tili o'rtasidagi morfologik farqlar til o'rganishda muhim ahamiyat kasb etadi. Masalan, nemis tilida rod tushunchasi mavjud bo'lsa,

o'zbek tilida bu tushuncha yo'q. Bundan tashqari, nemis tilida fe'llar zamon va shaxsga ko'ra turli shakllarga ega bo'lib, ularning harakat turi va nisbatiga ta'sir ko'rsatadi. Ushbu farqlar tilshunoslik tadqiqotlari uchun ham, amaliy o'rganish uchun ham qimmatli hisoblanadi.

Morfologiya soha sifatida nafaqat nazariy jihatdan, balki amaliy jihatdan ham muhimdir. Nemis tilining morfologik tuzilishini o'rganish tilshunoslik, tarjimashunoslik va lingvodidaktika kabi fanlar uchun ham muhim ahamiyat kasb etadi. Kelajakda morfologiya sohasida yangi tadqiqotlar olib borish, ayniqsa, nemis tilining zamonaviy o'zgarishlarini tahlil qilish muhimdir. Hozirgi zamon nemis tilida morfologiyaning predmeti va vazifalari

Foydalanilgan adabiyotlar:

Auer, Peter (2012). *Morfologie der deutschen Sprache*. Berlin: Springer Verlag.

Krennmayr, Thomas & Hentschel, Günther (2010). *Einführung in die Morphologie der deutschen Sprache*. Stuttgart: J.B. Metzler.

Krause, Ursula (2005). *Deutsche Grammatik: Ein Handbuch für den Ausländerunterricht*. Leipzig: Verlag Langenscheidt.

Travis, Lisa (2007). *Morphology and Syntax: The Syntax of Noun Phrases*. Oxford: Oxford University Press.

Zimmer, Hermann (1996). *German Grammar in Review*. New York: HarperCollins.

Saytlar:

Deutsche Grammatik – Online: <https://www.deutschegrammatik20.de>

Duden - Die deutsche Rechtschreibung: <https://www.duden.de>

Grammatik aktiv: <https://www.grammatikaktiv.de>

Wiktionary (German Section): <https://de.wiktionary.org>

Lexikon der Sprachwissenschaft: <https://www.sprache-der-gegenwart.de>